

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Sayı : 64194554-010.07

Konu : Et ve Et Ürünleri Tebliği
Uygulama Talimatı

15.02.2013*005903

.../.../2013

DAĞITIM

Bilindiği üzere 'Et ve Et Ürünleri Tebliği' 05.12.2012 tarihli ve 28488 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmış olup; Tebliğ yayımı tarihinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

Sözkonusu Tebliğin uygulamasına ilişkin hazırlanmış olduğumuz 'Et ve Et Ürünleri Uygulama Talimatı'nın bir örneği yazımız ekinde tarafınıza gönderilmektedir. Konuyla ilgili olarak üyelerinizin bilgilendirilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

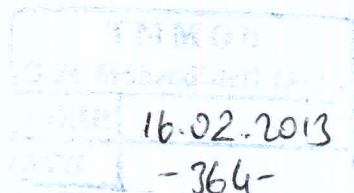
Habir CAN
Bakan a.
Genel Müdür Yrd.V.

EK:

Talimat örneği (5 sayfa)

DAĞITIM:

- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
- Türk Veteriner Hekimleri Birliği
- Ulusal Kırmızı Et Konseyi
- Türkiye Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu
- Et Üreticileri Birliği (ETBİR)
- Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR)
- Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıklarını Birliği Derneği (BESD-BİR)
- Türkiye Kasaplar Besiciler Et ve Et Ürünleri Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu
- İstanbul İşkenbe Çorbacılar, Sakatatçılar, Kokoreççiler ve Tavuk Satıcıları Esnaf Odası
- TMMOB Gıda Mühendisleri Odası
- TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası
- Alışveriş Merkezi ve Perakendeciler Derneği (AMPD)
- Türkiye Perakendeciler Federasyonu
- Türkiye Gıda Sanayi İşverenleri Sendikası

ET VE ET ÜRÜNLERİ TEBLİĞİ UYGULAMA TALİMATI

Tür karışımları

MADDE 1 (1) Kanatlı etleri ve kırmızı etlerin karışımından çiğ et, kıyma ve hazırlanmış et karışımları ile et ürünleri üretilmeyecektir. Türler, Tebliğin ilgili maddesinde de belirtildiği üzere sadece kendi içlerinde karıştırılabilecektir. Örneğin tavuk-hindi karışımı ya da dana-koyun karışımı gibi.

(2) Kanatlı eti ürünlerine tat ve yapı gibi özellikler kazandırmak amacıyla kırmızı et ve/veya yağı ilave edilebilecektir. Burada üretilen ürün yine kanatlı eti ürünü olarak adlandırılacak ve ilave edilen kırmızı et ve/veya yağı diğer gıda bileşenleri gibi değerlendirilecektir.

(3) Tebliğ kapsamına giren hiçbir hazırlanmış et karışımı ya da et ürününe mekanik olarak ayrılmış etler (MAE) katılmayacaktır. MAE sadece ihraç amaçlı ürünlerde veya hayvan yemi üretiminde kullanılmak üzere üretilenlerdir. Hayvan yemi olarak üretilen MAE 'İnsan Tüketiminde Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürün Yönetmeliği'ne uygun olmalıdır.

Ürün özellikleri

MADDE 2- (1) Tebliğde geçen '**Hazırlanmış et karışımı**' ifadesi sadece çiğ ürünleri ifade eder. Piştikten sonra ise '**et ürünü**' olarak değerlendirilir. (Örneğin; pişmemiş köfte, pişmemiş döner, soslanmış etler, marine ürünler, pişmemiş nuget, pişmemiş şinitzel, pişmemiş burger gibi ürünler hazırlanmış et karışımı olarak değerlendirilirken, pişmiş köfte, pişmiş döner, pişmiş nuget, pişmiş şinitzel, pişmiş burger gibi ürünler et ürünü olarak değerlendirilir.)

(2) Diğer taraftan kuşbaşı et gibi sadece fiziksel bir işleme maruz kalmış etler, hazırlanmış et karışımı olarak değerlendirilmez. Hazırlanmış et karışımı; çiğ ete, diğer gıda bileşenleri ve/veya lezzet vericilerin ilave edilmesiyle elde edilir.

(3) Tebliğ kapsamında 'kanatlı kıyma' olarak sadece 'hindi kıyma' üretilbilir ve hindi kıyma sadece dondurulmuş olarak piyasaya sunulur.

(4) Çiğ halde 'tavuk kıyma' üretilemez ve piyasaya arz edilemez. Ayrıca 'tavuk kıyma' çiğ olarak hazırlanmış et karışımlarının (pişmemiş tavuk köfte, pişmemiş kanatlı köfte, pişmemiş tavuk karışık döner gibi) üretiminde kullanılamaz.

(5) Çiğ olarak üretilen hazırlanmış kanatlı eti karışımlarında (köfte, döner ve benzeri) kıyma olarak sadece hindi kıyma kullanılır ve hindi kıymanın kullanıldığı ürünler sadece **dondurulmuş** olarak piyasaya arz edilir. Örneğin kanatlı etinden üretilen ve çiğ halde piyasaya arz edilecek **karışık kanatlı döner**lerinde kıyma olarak sadece '**hindi kıyma**' kullanılacak ve bu dönerler dondurulmuş olarak piyasaya arz edilecektir.

(6) Pişmiş olarak piyasaya arz edilecek (ambalajlı) kanatlı köfte ya da karışık kanatlı döner gibi et ürünlerinde tavuk kıyma veya hindi kıyma kullanılabilir.

(7) Hindi kıyma kemiklerinden ayrılmış çiğ hindi etinin kıyma makinesinden geçirilmesiyle üretilenlerdir. Mekanik olarak ayrılmış et (MAE) teknolojisi kullanılarak 'mekanik olarak ayrılmış hindi eti' üretilbilir ancak bu ürün 'hindi kıyma' olarak adlandırılmaz ve yurtiçine yönelik yapılan üretimlerde kullanılamaz.

(8) Tebliğde tanımlanmış et ürünleri (Örneğin; fermente sucuk, kavurma, jambon gibi) ürün tanımlarında belirtilen hayvan türlerine ait etlerden üretilenlerdir; tanımlanan türlerin dışındaki türlere ait etlerden üretilmeyecektir. (Örneğin tavuk etinden fermente sucuk veya tavuk etinden pastırma üretilmeyecektir.)

(9) Tebliğde bahsi geçen 'Bu Tebliğ kapsamında yer alan çiğ kırmızı et, çiğ kanatlı eti, kıyma, hindi kıyması, hazırlanmış kırmızı et karışımları ve hazırlanmış kanatlı eti

karışımlarını üreten ve/veya satan işyerlerinde farklı hayvan türlerine ait etler birbirinden ve diğer gıdalardan ayrı olarak üretilir ve ayrı olarak satışa sunulur.' hükmünde geçen 'ayrı' ifadesinden 'bulaşma olmayacak koşullarda üretim ve satış' anlaşılmalıdır.

(10) Tebliğde yer alan '**et kaynaklı olmayan proteinler veya hayvansal kaynaklı olmayan proteinler**' ifadesi, üründe kullanılacak protein kaynağını (proteinin kendisini değil) tanımlamak için kullanıldığından bu ürünlere dışarıdan protein katılacağı anlamına gelmez. Dışarıdan et proteini veya hayvansal kaynaklı protein katılımı yasaktır.

(11) Tebliğde belirtilen et protein oranlarını sağlanması için üretim aşamasında kas proteini açısından uygun kalitede ve miktarda et kullanılması gerekli ve zorunludur.

(12) Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerin üretiminde '**et aroması**' kullanılmayacaktır. Onun dışında her türlü aroma verici ve verme özelliği taşıyan gıda bileşeni *TGK Aroma Vericiler ve Aroma Verme Özelliği Taşıyan Gıda Bileşenleri Yönetmeliği*'ne uygun olmak şartıyla kullanılabilir.

(13) Tebliğde et ürünlerinde kullanılan gıda **katkı maddeleri** kapsamında *TGK Katkı Maddeleri Yönetmeliği* hükümlerine ilaveten yeni bir düzenleme yapılmamıştır.

(14) Kanatlı karkası üzerindeki kanatlı derisi (boyun derisi hariç) kanatlı karkası tanımı içerisinde yer aldığından, karkas etinden üretilen kanatlı eti ürünlerinde sadece kendi üzerinde yer alan deri bulunabilecektir.

(15) Tebliğde tanımı bulunmayan çiğ ürünler ve et ürünleri, Et ve Et Ürünleri Tebliğindeki genel hükümlere ve yatay gıda mevzuatına uygun olarak üretilenlerdir.

(16) Sakatat çiğ halde sakatat olarak piyasaya arz edilebilir veya sadece jöle işkembe, tüme dil, ciğer pate gibi ürünlerde hammadde olarak kullanılabilir. Çiğ kırmızı etten ya da çiğ kanatlı etinden üretilen et ürünlerinde (fermente sucuk, ısıtılmış sucuk gibi) sakatat kullanılmaz. Et ürünü olarak sadece Tebliğin izin verdiği dilli salam üretiminde 'dil' kullanılabilir.

(17) Fermente sucuk ve ısıtılmış sucuklarda nem miktarı başta olmak üzere diğer ürün kriterleri değerlendirilirken Tebliğin '**Ürün özellikleri**' başlıklı 7 nci maddesi esas alınacaktır.

(18) Fermente sucuk ve ısıtılmış sucuklarda yağ miktarı etikette beyan edilen '**yağ oranı en çok %...**' ifadesi üzerinden değerlendirilir.

Etiketleme

MADDE 3- (1) Et ürünlerinde '**ürün adı**' 29/12/2011 tarihli ve 28157- 3'üncü mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan *Türk Gıda Kodeksi Etiketleme Yönetmeliği* gereği öncelik sırasına göre:

- Mevzuat hükümlerinde belirtilen **resmî ad** (fermente sucuk, pastırma, döner gibi)
 - Resmî adın olmaması halinde **gıdanın alışla gelmiş adı** (sosis, salam, peperoni, bacon ve benzeri)
 - Gıdanın alışla gelmiş adının da olmaması halinde **tanımlayıcı bir ad** (Kürlenmiş, konutulmuş tavuk eti, Baharatlı fermente tavuk eti gibi)
- şeklinde belirlenecek ve kullanılacaktır.

ç) Hiçbir ticari marka, **marka adı** veya ürünün içeriğini yansıtmayan **özel ad gıdanın adı** yerine **kullanılmayacaktır**. (Örneğin kangal, mangal, tost, büfe, kokteyl, catering ve benzeri ifadeler ürün adına alternatif ifadeler olarak kullanılmaz. Ancak bahse konu ifadeler ürün adıyla birlikte ve aynı yüzde olmak şartıyla aynı renk, punto ve karakterlerle kullanılabilir (kangal fermente sucuk, kokteyl sosis gibi). Ayrıca ürünü benzerlerinden üstün kılabilecek şekilde ifadeler/imalar/resimler kesinlikle kullanılmaz.

(2) Gıdanın alışlagelmış adının ürün adı olarak kullanıldığı durumlarda etiketin herhangi bir yerinde gıdanın fiziksel durumuna veya geçirdiği özel işleme ilişkin bilgiler (örneğin; emülsifiye edilmiş, kurutulmuş, külenmiş, tütsülenmiş, kürlenmiş-kurutulmuş ve benzeri) belirtilecektir. Örneğin ürün adı: Pepperoni; ilave olarak etikette 'fermente edilmiş, kurutulmuş et ürünü' ya da ürün adı, Salam; ilave olarak etikette 'emülsifiye edilmiş et ürünü' gibi ifadeler bulunacaktır. Ancak Tebliğde tanımı yapılmış (mevzuat adı bulunan) ürünler için (örneğin kavurma) ilave ifadelere gerek bulunmamaktadır.

(3) Ürün etiketlerinde Etiketleme Yönetmeliğine aykırı olmamak kaydıyla kalıcı şekilde **kapatma** yapılabilecektir.

(4) Tavuk etinden üretilen donere teknolojisi gereği **kırmızı et ve/veya yağı** ilave edildiğinde ürün ismi '**tavuk döner**' olarak adlandırılacak ve eklenen kırmızı et ve/veya yağı sadece içindeki kısmında belirtilecektir. Üründe kırmızı et ve/veya yağının kullanıldığını belirtecek şekilde ürün etiketinde ürünü benzerlerinden üstün kılabilecek şekilde ifadeler/imalar/resimler kesinlikle kullanılmayacaktır.

(5) Ürün adı bütün olarak aynı renk, yazı karakterinde ve aynı puntoda olacaktır. Örneğin 'tavuk salam' ürününde ürün adı belirtilirken '**tavuk**' veya '**salam**' ifadeleri birbirinden farklı punto, yazı karakteri veya renkte olmayacaktır.

(6) Ürün adı, etiketin farklı yerlerinde tüketiciyi yanıltacak şekilde farklı şekillerde ifade edilemez. Örneğin tavuk etinden üretilen sosis etiketinde 'tavuk sosis' olarak belirtilen ve belirtilmesi gereken ürün adı etiketin başka bir yerinde markayla birlikte '**DBC-Sosis**' şeklinde veya sadece '**Sosis**' şeklinde ifade edilemez. Yine aynı şekilde '**Fermente sucuk ve ısl işlem görmüş sucuk**' ürün etiketlerinde ürün adı olarak sadece '**sucuk**' veya '**kasap sucuk, mangal sucuk, parmak sucuk, kangal sucuk ve benzeri**' şekilde ifadeler kullanılamaz.

(7) Markada ürün adı varsa bu marka yanlış algıya sebep olacak şekilde başka bir ürün grubu için kullanılmayacaktır. Örneğin '**DBC Sucukları**' markası '**sosis**' ürünleri için kullanılmayacak ya da '**DBC Kırmızı**' markası '**kanatlı eti**' ürünlerinde kullanılmayacaktır.

(8) Piyasaya çemeni sıyrılarak arz edilen pastirmalar '**Çemensiz pastırma**' olarak adlandırılmayacaktır. Ürün '**pastırma**' olarak adlandırılacak ve ürün etiketinde '**çemeni sıyrılmıştır**' ifadesi kullanılacaktır.

(9) Ürün etiketlerinde marka dâhil olmak üzere **%100, %100 Dana, %100 göğüs eti ve benzeri** ifadeler kullanılmayacaktır. Ürünlerin bileşen miktarlarının bildirimine ilişkin TGGK Etiketleme Yönetmeliğinin 22 inci maddesi uygulanacaktır.

(10) Ürün etiketlerinde ürün bileşiminin uygun olması halinde '**Domuz eti ve yağı içermez**' ifadesi kullanılabilir.

(11) Et ürünlerinin etiketlerinde et ürününün üretildiği hayvan türüne veya türlerine ait semboller kullanılabilir. Bu kapsamda tüketiciyi yanıltmaya yönelik semboller kullanılamaz. Örneğin; teknoloji gereği kırmızı et ve/veya yağı katılan kanatlı ürünlerinin etiketinde kırmızı et/veya yağı katıldığını ifade veya ima eden semboller kullanılamaz.

(12) Tescilli markanın, mevzuat hükümlerine aykırı olması durumunda bu marka ürün etiketinde kullanılamaz.

Perakende işletmeler

MADDE 4- (1) 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununda '**Perakende**': Ana dağıtım merkezleri, hazır yemek hizmeti, işyeri ve kurum yemekhaneleri, restoranlar ve diğer benzeri gıda hizmetlerinin sunulduğu yerler, dükkânlar, toptan satış yerleri, süpermarket dağıtım merkezleri dâhil olmak üzere son tüketiciye satış ya

da dağıtım noktasında gıdanın işlenmesi veya muameleye tâbi tutulması veya depolanmasını ifade eder." şeklinde tanımlanmaktadır.

(2) Buna göre Et ve Et Ürünleri Tebliği kapsamında perakende işletmeleri faaliyet konularına göre uretebilecekleri ürünler ve etiketleme kuralları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Perakende işletmelerin faaliyetleri

Faaliyet Konusu	Sunum şekli	Etiket Bilgileri	Ürün örnekleri
Çiğ kırmızı etler ve çiğ kanatlı etleri üretimi ve satışı (Et ve Et Ürünleri Tebliğinin 6 ncı madde 4 üncü fıkrası)	Hazır ambalajlı olmayan (dökme)	- Gıdanın sevki sırasında: Zorunlu etiket bilgileri gıdanın yanında bulunacaktır. - Gıdanın satışı sırasında: Etiketleme Yönetmeliği'nin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (e), (g) ve (h) bentlerinde yer alan bilgiler satın alan kişinin görebileceği yerlerde bulundurarak veya gıda ile birlikte satın alan kişiye sunulacaktır. - Talep edilmesi halinde: Zorunlu etiket bilgileri satın alan kişiye sunulacaktır.	Dana kuşbaşı, dana bonfile, piliç but, piliç kanat, hindi kanat ve benzeri.
Kıyma, hazırlanmış et karışımları üretim ve satışı (Et ve Et Ürünleri Tebliğinin 6 ncı madde 4 üncü fıkrası)	Hazır ambalajlı Günlük	- Gıdanın satışı sırasında: Etiketleme Yönetmeliğinin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (e) ve (h) bentlerinde yer alan bilgiler satın alan kişinin görebileceği yerlerde bulundurarak veya gıda ile birlikte satın alan kişiye sunulacaktır. - Talep edilmesi halinde: Zorunlu etiket bilgileri satın alan kişiye sunulacaktır.	Dana kıyma, köfte (pişmemiş), Dondurulmuş hindi kıyma, dana yaprak döner (pişmemiş), dondurulmuş hindi köfte (pişmemiş), tavuk yaprak döner (pişmemiş) ve benzeri. <i>*Dondurulmuş ürünler TKG Hızlı Dondurulmuş Gıdalar Tebliğine uygun olmalıdır.</i>
Et ürünleri üretimi ve satışı (Et ve Et Ürünleri Tebliğinin 7 nci	Hazır ambalajlı	- Gıdanın satışı sırasında: Etiketleme Yönetmeliğinin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (e) ve (h) bentlerinde yer alan bilgiler satın alan kişinin görebileceği yerlerde bulundurarak veya gıda	Fermente sucuk gibi.

madde 21 inci fıkrası)		ile birlikte satın alan kişiye sunulacaktır. - Talep edilmesi halinde: Zorunlu etiket bilgileri satın alan kişiye sunulacaktır.	
------------------------	--	--	--

Diğer hükümler

MADDE 5- (1) 05/12/2012 tarihli ve 28488 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan *Türk Gıda Kodeksi Et ve Et Ürünleri Tebliği* 05/03/2013 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecektir. Bu tarihten itibaren sadece yeni Tebliğ hükümlerine göre üretilmiş et ve et ürünleri piyasada bulunacaktır.